

ผลกระทบจากการลงทุนโดยต่างชาติต่อระบบนิเวศและทัศนคติผู้ประกอบการ ในท้องถิ่นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

อัจฉิมา ศุภจริยาวัตร^{1*}

สิทธิ จิตติขานนท์²

Received 8 March 2022

Revised 30 June 2022

Accepted 28 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการ 2) ศึกษาการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติผู้ประกอบการ และ 3) ศึกษาระบบนิเวศผู้ประกอบการที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติผู้ประกอบการในท้องถิ่นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด ใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา จากผู้ประกอบการธุรกิจรายเล็กและรายย่อยภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัด คือ ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) การลงทุนโดยต่างชาติส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการในเชิงบวก ได้แก่ ด้านการเพิ่มพูนองค์ความรู้ภายในประเทศ ความสามารถต่อการเกื้อหนุนทางธุรกิจต่อผู้ประกอบการ การเป็นแรงจูงใจทางธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติ และผลกระทบต่อพัฒนาการด้านกฎหมายหรือการกำหนดกฎเกณฑ์ทางธุรกิจ 2) การลงทุนโดยต่างชาติส่งผลกระทบต่อเชิงบวกต่อทัศนคติผู้ประกอบการ ได้แก่ ด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการในพื้นที่ได้รับผลกระทบในอันดับแรก ทัศนคติด้านการสร้างหรือการนำนวัตกรรม องค์ความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาธุรกิจ และการควบคุมผลลัพธ์ทางธุรกิจด้วยตนเอง และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศผู้ประกอบการและทัศนคติของผู้ประกอบการมีผลกระทบในเชิงบวก กล่าวคือระบบนิเวศผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย ด้านสิ่งสนับสนุน ภาคการเงิน ด้านทุนมนุษย์ ภาคการตลาด และด้านวัฒนธรรม ไม่สามารถรอดพ้นจากผลกระทบจากการที่ทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศเข้ามาลงทุนทำธุรกิจไปได้

คำสำคัญ : การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ ทัศนคติ ระบบนิเวศ ผู้ประกอบการ

^{1 2} คณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

Email: sitti.jitc@gmail.com

* Corresponding author email: atchima.buu@gmail.com

THE IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON ENTREPRENEURIAL ECOSYSTEM AND ATTITUDES IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR AREA

Atchima Supachariyawat^{1*}

Sitti Jittichanon²

Abstract

The objectives of the research were to study the impacts of foreign direct investment on 1) entrepreneurial ecosystems 2) entrepreneurial attitudes and 3) the impacts of entrepreneurial ecosystems on entrepreneurial attitudes in the Eastern Economic Corridor Area. The study used a closed-ended questionnaire and was quantitative in nature. The Eastern Economic Corridor Area's small business entrepreneurs were chosen from Rayong, Chonburi, and Chachoengsao provinces using the quota randomization approach. The results of the research revealed that: 1) foreign investment had a direct positive impact on the entrepreneurial ecosystem, such as the improvement of domestic knowledge; the capacity to support entrepreneurs' businesses; serving as a business incentive for foreign investors; and having an impact on business regulations or legal developments. 2) Direct foreign investment had an effect on entrepreneurial attitudes, with the success of local businesspeople ranking first. The attitude to initiating or leading innovation, acquiring new knowledge for use in business development, and exercising self-control over business outcomes was also impacted. 3) There was a favorable correlation between the entrepreneurial environment and attitudes. In other words, the entrepreneurial ecosystem that was impacted by foreign direct investment was unable to avoid the effects of significant inflows of foreign capital into the economy in terms of policy, support, the financial sector, human capital, marketing sectors, and cultures.

Keywords: Foreign Direct Investment, Attitudes, Ecosystem, Entrepreneurs

---

^{1 2} Faculty of Commerce and Business Administration, Burapha University, 169 Longhad-bangsaen Road, Saensuk, Muang, Chonburi 20131
Email: sitti.jitc@gmail.com

* Corresponding author email: atchima.buu@gmail.com

บทนำ

จากการที่ภาครัฐให้การส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (Foreign Direct Investment) เป็นนโยบายหลักในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ผลกระทบจากการลงทุนดังกล่าวย่อมส่งผลทั้งในแง่บวกและแง่ลบกับเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงชุมชน อันเป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนา เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) อันประกอบด้วยพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เป็นพื้นที่หลักของการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่ถูกวางให้เป็นอุตสาหกรรมหลักในการพัฒนาประเทศสู่ประเทศเศรษฐกิจใหม่ ทั้งนี้ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่พุ่งเป้าโดยตรงสู่ท้องถิ่นย่อมสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อพื้นที่ โดยจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาผลกระทบจากการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติต่อทัศนคติของผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อันแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการประกอบธุรกิจของภาคเศรษฐกิจหน่วยย่อยที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในภาพรวมระดับประเทศต่อไป

หากกล่าวถึงผลกระทบจากการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติแล้วนั้น ผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบในแง่ของการศึกษาในระดับผู้ประกอบการสามารถพิจารณาได้ในหลากหลายแง่มุม ทั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งพิจารณาผลกระทบเชิงสังคมและเชิงเศรษฐกิจโดยเฉพาะ ซึ่งเมื่อพิจารณาการไหลเข้าของการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติไม่เพียงแต่จะส่งผลทำให้การเกิดใหม่ของผู้ประกอบการในท้องถิ่นลดลงเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดทางเลือกที่หลากหลายขึ้นสำหรับบุคคลที่ต้องการจะปรับตัวเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (Backer & Sleuwaegen, 2003) ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการทั้งเชิงบวกและเชิงลบในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นได้มีการพัฒนาและปรับตัวทางธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการในท้องถิ่นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติผู้ประกอบการในท้องถิ่นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
3. เพื่อศึกษาระบบนิเวศผู้ประกอบการที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติผู้ประกอบการในท้องถิ่นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

สมมติฐานการวิจัย

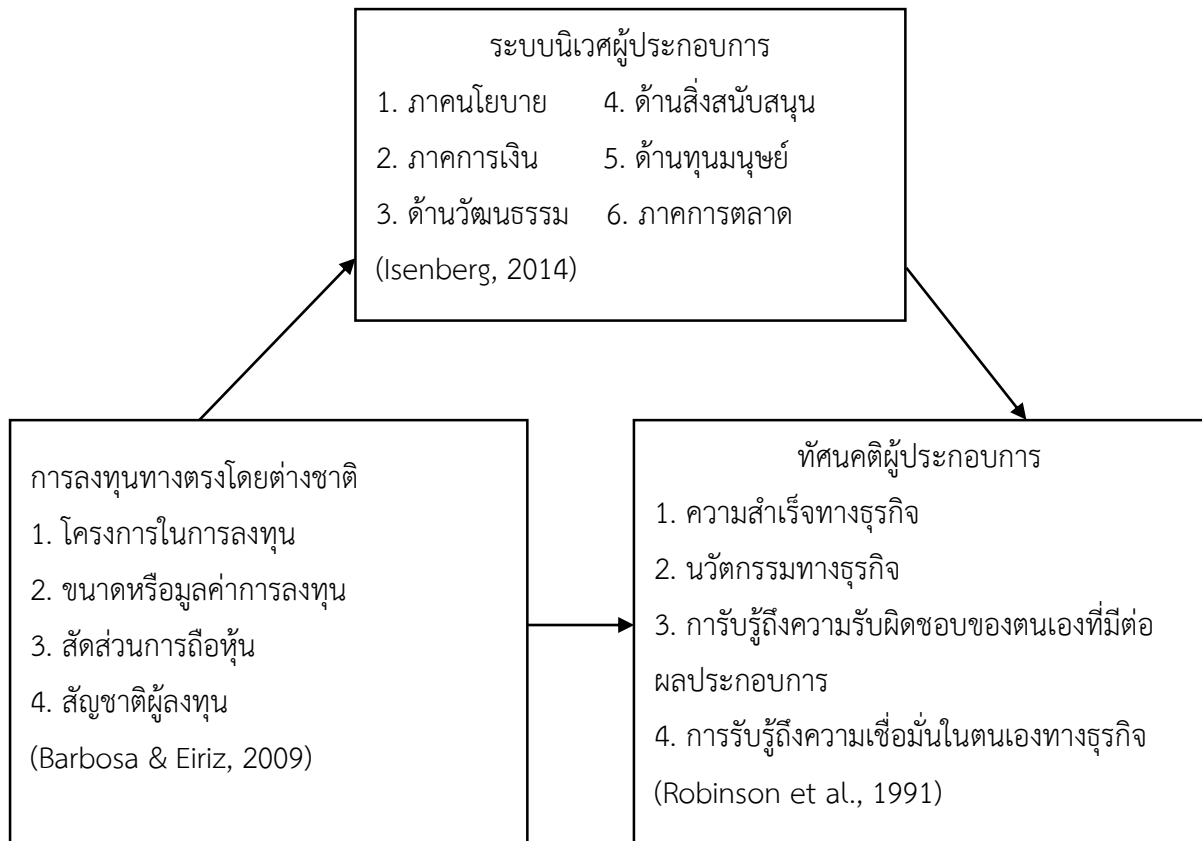
เพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยที่เป็นการอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ระหว่างตัวแปรทั้งหมด จึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

H1: การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการในท้องถิ่น

H2: การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการในท้องถิ่น

H3: ระบบนิเวศผู้ประกอบการส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการในท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (Foreign direct investment)

จากเอกสารเผยแพร่ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในปี 2545 ระบุว่า การลงทุนทางตรงสามารถส่งผลกระทบต่อประเทศปลายทางการลงทุนได้ในหลากหลายมิติ เช่น สามารถสร้างตำแหน่งงานซึ่งเกิดจากการที่บริษัทลูกเข้าไปดำเนินการเปิดสาขาแล้วทำการจ้างบุคลากรท้องถิ่นและยังสามารถเพิ่มตำแหน่งงานในบริษัทผู้สร้างอุปทานได้อีกด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามนั้นประเทศปลายทางการลงทุนอาจสูญเสียตำแหน่งการจ้างงานในประเทศได้เพราะหลายครั้งบริษัทที่เข้าไปลงทุนนั้นได้ดำเนินการจ้างงานบุคลากรจากประเทศต้นทางเพื่อไปบริหารหรือดูแลกิจการที่ประเทศปลายทางแทนการจ้างในท้องถิ่น อีกด้านหนึ่งการลงทุนจากต่างชาติยังเป็นการช่วยทำให้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและระบบบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้นอันส่งผลถึงการเพิ่มผลิตภาพการผลิตของประเทศปลายทางโดยรวมได้อีกทางหนึ่ง ในด้านลบการลงทุนทางตรงจากต่างชาตินั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาการล้นตลาดของสินค้าและบริการในประเทศปลายทางการลงทุนและอาจก่อให้เกิดปัญหาการต่อต้านจากประชาชนในท้องถิ่นหรือธุรกิจในประเทศที่เข้าไปลงทุนได้ ทั้งนี้ การลงทุนทางตรงจากต่างชาติยังช่วยทำให้เกิดการพัฒนาด้านการใช้ทรัพยากรโดยรวมภายในประเทศอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคุณภาพการผลิตและเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมี

ประสิทธิภาพมากที่สุดอันส่งผลให้การบริหารจัดการต้นทุนได้รับการปรับปรุง (Mason & Brown, 2014) ผลกระทบในระดับองค์กรและต่ออุตสาหกรรมจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาตินั้นได้รับความสนใจศึกษาอย่างต่อเนื่อง

หากพิจารณาถึงภาวะการแข่งขันของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการลงทุนดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลในเชิงบวกที่เกิดกับประเทศกำลังพัฒนา (Lam, 2007) การเพิ่มการเจริญเติบโตของประเทศ การกระตุ้นการลงทุนในประเทศ เพิ่มการจ้างงานภายในประเทศและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ ปลายทางที่ลงทุน (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) แต่ผลกระทบของการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติในมุมมองของผู้ประกอบการหรือในระดับบุคคลโดยเฉพาะผู้ประกอบการท้องถิ่นนั้นยังขาดการศึกษาอย่างเพียงพอเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนในระดับธุรกิจเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นหรือองค์กร การไหลเข้าของการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (Inflow FDI) ไม่เพียงแต่ส่งผลทำให้เกิดใหม่ของผู้ประกอบการในท้องถิ่นลดลงเท่านั้นแต่ยังส่งผลให้เกิดการทางเลือกที่หลากหลายขึ้นสำหรับบุคคลที่ต้องการจะปรับตัวเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (Backer & Sleuwaegen, 2003)

ทัศนคติผู้ประกอบการ (Entrepreneurial attitude)

การศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการนั้น ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการนำทฤษฎีสำหรับการวัดผลเชิงบุคลิกภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางประชากรศาสตร์มาใช้ในการศึกษา ทั้งนี้ถือเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้อย่างยิ่งสำหรับการทดสอบคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของบุคคล (Robinson et al., 1991) โดยรูปแบบการวัดผลดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันในวงจำกัดถึงประสิทธิภาพของเครื่องมือ ทั้งนี้การทดสอบด้วยทฤษฎีด้านบุคลิกภาพยังเป็นเพียงการศึกษาที่มุ่งเน้นแต่กรอบทฤษฎีการวัดบุคลิกภาพโดยทั่วไป ที่เป็นการค้นคว้าภายใต้ขอบเขตการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมประเด็นปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากนัก เช่น การศึกษาถึงแรงจูงใจอันนำไปสู่ความสำเร็จ รูปแบบการควบคุมดูแล การยอมรับความเสี่ยง ลักษณะการแก้ไขปัญหาของบุคคล การเป็นผู้มีนวัตกรรมและคุณค่าในตนเองของผู้ประกอบการ เป็นต้น โดย Fayolle and Gailly (2015) ได้ดำเนินการศึกษาถึงอิทธิพลของระบบการศึกษาเฉพาะทางสำหรับผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education Programs: EEPs) ต่อทัศนคติและความมุ่งมั่นในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจได้ผลสรุปว่าตัวแปรทั้งสองส่งผลต่อกันในเชิงบวก ทั้งนี้ Harris and Gibson (2014) ยังได้นำเสนอปัจจัยที่สำคัญด้านประสบการณ์ความเป็นผู้ประกอบการธุรกิจหรือประสบการณ์จากพื้นฐานครอบครัวที่ทำธุรกิจ ยังมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติความเป็นผู้ประกอบการของบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาเดียวกันยังได้นำเสนอถึงปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อทัศนคติผู้ประกอบการอย่างยิ่ง เช่น ความมั่นใจในตนเองในความสามารถของตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของผู้ประกอบการ

ทั้งนี้ Strobl, Kronenberg and Peters (2012) ได้นำเสนอรูปแบบการวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการไว้ว่า ตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อทัศนคติความเป็นผู้ประกอบการนั้นประกอบไปด้วยตัวแปรทัศนคติที่วัดในระดับบุคคลโดยปกติกับตัวแปรเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวัดความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการนั้นควรมีองค์ประกอบของทัศนคติดังนี้ 1) ความเป็นผู้มีนวัตกรรม 2) มีความไม่หวาดหวั่นต่อความเสี่ยง 3) มุ่งมั่นความรู้และใฝ่เรียนรู้ 4) มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ 5) บรรารณาที่จะเป็นอิสระ

6) มีความสามารถในการวางแผนและเตรียมการ 7) รับรู้ถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ 8) รับรู้ถึงการช่วยเหลือเกื้อกูล และ 9) รับรู้ถึงอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการที่เป็นการพัฒนาจาก Robinson et al. (1991) ซึ่งได้นำเสนอเครื่องมือการวัดทัศนคติผู้ประกอบการที่ผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับสำหรับนักวิจัยในการใช้ทดสอบทัศนคติของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Attitude Oriented: EAO) ที่มีความแตกต่างด้านวัตถุประสงค์ของการวัดจากทัศนคติจากบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ประกอบด้วยมาตรวัดย่อย 4 หน่วยวัด คือ

1. ความสำเร็จทางธุรกิจ หมายถึง ทัศนคติของผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ทางธุรกิจและการเจริญเติบโตทางธุรกิจของผู้ประกอบการ
2. นวัตกรรมทางธุรกิจ ซึ่งเป็นทัศนคติที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการเปิดรับกิจกรรมทางธุรกิจรูปแบบใหม่และแนวทางการดำเนินธุรกิจที่มีรูปแบบเฉพาะ
3. ทัศนคติในการรับรู้ถึงการควบคุมผลลัพธ์ทางธุรกิจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นมุมมองส่วนบุคคลในการควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อธุรกิจของตนเอง
4. ทัศนคติในการเห็นคุณค่าในตนเองทางธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและการยอมรับในความสามารถของบุคคลในด้านธุรกิจด้วย โดยงานวิจัยนี้ได้นำเครื่องมือข้างต้นของ Robinson et al. (1991) เป็นต้นแบบในการปรับปรุงหน่วยวัดเพื่อประเมินทัศนคติผู้ประกอบการเป้าหมาย

ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Entrepreneurial ecosystem)

ระบบนิเวศผู้ประกอบการ หรือ Entrepreneurial Ecosystem นั้นมีการรับรู้กันอย่างไม่เป็นที่แพร่หลายมากนักและยังเป็นการนิยามที่ค่อนข้างใหม่สำหรับการใช้งานโดยทั่วไป (Carvalho, 2018) โดยระบุว่า การทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบของระบบนิเวศผู้ประกอบการเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในประเด็นด้านความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างกันของสมาชิกในระบบนิเวศและหมายถึงกระบวนการที่สร้างให้ระบบนิเวศนั้นแข็งแกร่งขึ้นมาได้ ทั้งนี้ได้มีนักวิจัยจำนวนหนึ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการไว้ โดย Cohen (2006) กล่าวว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการที่มีความยั่งยืนนั้น คือรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มของบุคคลในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกันในการที่จะมีข้อตกลงเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืนผ่านการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่วิสาหกิจรายใหม่ ๆ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ยังได้ระบุว่าระบบนิเวศผู้ประกอบการมีลักษณะทั่วไปที่เป็นการเชื่อมโยงต่อกันและมีความสมบูรณ์ในตัว ดังนั้นด้วยแนวคิดนี้จึงหมายถึง กลุ่ม พื้นที่อุตสาหกรรม ระบบนวัตกรรมในพื้นที่และภาคระบบการศึกษาที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้พบว่าผลลัพธ์ของการประกอบธุรกิจนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับเพียงพฤติกรรมภายในขององค์กรแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการเชื่อมโยงทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของกิจการต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กรอีกด้วย (Mason & Brown, 2014) ระบบนิเวศผู้ประกอบการมีพลวัตและเป็นเครือข่ายของบุคคลประเภทต่าง ๆ ที่บริหารจัดการตนเองอย่างอิสระ ซึ่งในทุกๆ ความเชื่อมโยงของผู้ประกอบการนั้นมักมีผู้เชื่อมโยงเครือข่ายหลักและผู้มีอิทธิพลต่อระบบนิเวศซึ่งอาจไม่ใช่ผู้ประกอบการก็ได้

เป็นไปได้ (Isenberg, 2014) ตามแบบจำลองระบบนิเวศผู้ประกอบการได้กล่าวถึง องค์ประกอบ 6 ประการของระบบนิเวศผู้ประกอบการ คือ

1. ภาคนโยบาย ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อยคือภาวะผู้นำและภาครัฐ

ภาวะผู้นำ หมายถึง การสนับสนุนอย่างเปิดเผยชัดเจน การมีสิทธิในสังคม การเปิดรับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ การกำหนดกลยุทธ์ความเป็นผู้ประกอบการและการจัดการในภาวะเร่งด่วน ฉุกเฉินและการบริหารความท้าทายต่าง ๆ ในภาวะแวดล้อม

ภาครัฐ หมายถึงรวมถึง องค์กรที่ให้การสนับสนุน ให้เงินลงทุน ผู้สนับสนุนทางการเงินต่าง ๆ การกำหนดข้อกฎหมายที่ให้สิทธิประโยชน์พิเศษ องค์กรด้านการวิจัยพัฒนา การออกกฎหมายที่เอื้อต่อวิสาหกิจ เช่น กฎหมายล้มละลาย กฎหมายกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์และกฎหมายแรงงาน

2. ภาคการเงิน คือ การสนับสนุนทางด้านทุนทางการเงินต่าง ๆ เช่น การให้กู้วงเงินขนาดย่อม (Micro loans) นักลงทุนใจดี (Angel Investor) การร่วมลงทุนในกิจการเริ่มต้น กองทุนร่วมลงทุนต่าง ๆ การระดมทุนในตลาด และการกู้เงิน เป็นต้น

3. ด้านวัฒนธรรม แบ่งเป็นสองประเด็นคือ เรื่องราวแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการและบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งในประเด็นแรกนั้น เช่น การประสบความสำเร็จของกิจการที่สามารถพบเห็นได้ในสังคม การประสบความสำเร็จด้านการเงินของผู้ก่อตั้งกิจการต่าง ๆ และความมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติของผู้ประกอบการ ในประเด็นถัดมาเรื่องบรรทัดฐานทางสังคมนี้หมายถึง ความอดทนต่อความผิดพลาด ความเสี่ยงและความล้มเหลวของผู้ประกอบการ การสร้างนวัตกรรม การมีความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ฐานะทางสังคมของผู้ประกอบการ การสร้างความมั่งคั่งและความทะเยอทะยาน แรงผลักดันหรือความกระหายต่อความสำเร็จของคนในสังคม

4. สิ่งสนับสนุนต่าง ประกอบด้วย สาธารณูปโภค เช่น สาธารณูปโภคการสื่อสาร การคมนาคม การขนส่งโลจิสติกส์ สาธารณูปโภคด้านพลังงาน ศูนย์การบ่มเพาะผู้ประกอบการ เขตหรือพื้นที่เฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ

การสนับสนุนเฉพาะด้าน เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย การให้บริการด้านบัญชี ผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและผู้ให้คำปรึกษาต่าง ๆ

การสนับสนุนต่าง ๆ ที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยภาครัฐ เช่น การสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการที่มาแสวงหากำไร การจัดการประกวดแผนธุรกิจ การจัดสัมมนาและสมาคมต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนต่อความเป็นผู้ประกอบการ

5. ด้านทุนมนุษย์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อยคือ ภาคแรงงานและสถาบันการศึกษา โดยภาคแรงงานนั้น เช่น แรงงานทักษะและแรงงานไม่อาศัยทักษะ ผู้ประกอบการธุรกิจต่อเนื่อง (Serial Entrepreneur) และผู้สืบทอดกิจการรุ่นต่อไป สำหรับสถาบันการศึกษาคือ ระบบอุดมศึกษา การฝึกอบรมความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ เป็นต้น

6. ภาคการตลาด มุ่งพิจารณาใน 2 ประเด็นย่อย คือ

ก่อนการนำออกสู่ตลาด เช่น ผู้ทดลองใช้เพื่อพิจารณาแนวคิดสินค้าหรือธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิต ลูกค้าอ้างอิง ผู้ให้คำแนะนำเบื้องต้น และช่องทางการจัดจำหน่ายต่าง ๆ

เครือข่ายสนับสนุน หมายถึง เครือข่ายผู้ประกอบการ เครือข่ายนักธุรกิจต่างชาติและความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ

ทั้งนี้ทฤษฎีประกอบตามแบบจำลองระบบนิเวศผู้ประกอบการของ Isenberg (2011) นี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ซึ่งงานวิจัยนี้จะดำเนินการศึกษาถึงผลการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่อันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่เปลี่ยนภาวะการณ์ทางธุรกิจไปโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยผู้ประกอบการธุรกิจรายเล็กและรายย่อยภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ประกอบธุรกิจอยู่ใน 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการที่จดทะเบียนการค้าและผู้ประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้ากับกระทรวงพาณิชย์ ดังนั้นประชากรของงานวิจัยนี้จึงไม่สามารถทราบจำนวนได้และมีขนาดใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) โดยกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสัดส่วนการลงทุนของต่างชาติแยกรายจังหวัด ปี พ.ศ.2561 พบว่าระยองมีการลงทุนสูงสุด 383,655 ล้านบาท รองลงมาเป็นชลบุรี 242,137 ล้านบาท และฉะเชิงเทรา 69,558 ล้านบาท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยตามสัดส่วนดังกล่าว ได้แก่ ระยองและชลบุรี จำนวน 135 ตัวอย่าง ส่วนฉะเชิงเทรา จำนวน 130 ตัวอย่าง ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มีการกำหนดล่วงหน้าไว้อย่างชัดเจนตามขนาดเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัด สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบบปลายปิด (Closed – ended Question) ซึ่งกระบวนการในการสร้างแบบสอบถามนั้น ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลประชากรศาสตร์ ข้อมูลด้านผลกระทบจากการลงทุน ข้อมูลสำรวจด้านระบบนิเวศผู้ประกอบการ และข้อมูลสำรวจด้านทัศนคติผู้ประกอบการ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการส่งแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน หลังจากนั้นจึงได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งก่อนที่จะดำเนินการทดลองแจกแบบสอบถามเพื่อนำมาทดสอบความเชื่อมั่น ทั้งนี้ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจะต้องมีค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าผ่านตามเกณฑ์ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) โดยผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวม 4 ตอน มีค่าเท่ากับ 0.80 ซึ่งวิธีเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างดำเนินการโดยมีการให้ผู้ช่วยนักวิจัยกระจายลงพื้นที่ชุมชน ประชุมหมู่บ้าน และมีการจัดกิจกรรมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งผู้ประกอบการในท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรที่กำหนด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) แบบ PLS-SEM (Partial Least Square SEM) ซึ่งเป็นการประเมินโมเดลการวัด (Outer Model Evaluation) และการประเมินโมเดลเชิงโครงสร้าง (Inner Model Evaluation) การประเมินโมเดลการวัดดำเนินการเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) และค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ (Composite Reliability) ในขณะที่การประเมินโมเดลเชิงโครงสร้างจะดำเนินการหลังจากขั้นตอนการประเมินโมเดลการวัดเสร็จสิ้นแล้ว

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์โมเดลสำหรับการวิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้เทคนิค Partial Least Square SEM (PLS-SEM) ทั้งนี้สรุปผลข้อมูลเบื้องต้นสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการ สามารถสรุปข้อมูลได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ

ข้อมูลผู้ประกอบการ	(n=400)
เพศ	
ชาย	43%
หญิง	57%
การอบรมความเป็นผู้ประกอบการ	
เคย	76%
ไม่เคย	24%
พื้นฐานครอบครัวเป็นผู้ประกอบการ	
เคย	39%
ไม่เคย	61%
อายุของกิจการเฉลี่ย (ปี)	2.3

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement Model) และโมเดลโครงสร้าง (Structural Model) ตามลำดับ โดยผลการวิเคราะห์โมเดลวัดผลนี้ได้มีการคำนวณค่าความเชื่อมั่นและค่าความเที่ยงของข้อมูล ซึ่งได้ดำเนินการวิเคราะห์ 1) ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด (Item Reliability) 2) ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) 3) ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) และ 4) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (n = 400)

องค์ประกอบ/ปัจจัย	Cronbach's alpha	Composite reliability	AVE	Factor Loadings	Mean (SD)
ผลกระทบจากการลงทุนทางตรง โดยต่างชาติ (IM)	0.87	0.89	0.78		
IM1				0.82	3.10 (0.72)
IM2				0.88	2.81 (0.91)
IM3				0.81	2.99 (0.89)
IM4				0.81	2.93 (0.92)
ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Ent Eco)	0.91	0.93	0.81		
Ent Eco1				0.90	2.89 (1.01)
Ent Eco2				0.91	2.98 (1.13)
Ent Eco3				0.89	2.85 (1.15)
Ent Eco4				0.93	2.97 (1.01)
Ent Eco5				0.92	2.99 (1.08)
Ent Eco6				0.91	2.87 (0.97)
ทัศนคติผู้ประกอบการ (Ent Att)	0.95	0.96	0.84		
Ent Att1				0.91	3.21 (1.08)
Ent Att2				0.95	3.09 (1.03)
Ent Att3				0.98	3.11 (1.12)
Ent Att4				0.92	3.15 (1.09)

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ และค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบและปัจจัยของผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (IM) ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Ent Eco) และทัศนคติผู้ประกอบการ (Ent Att) มีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่ค่าระหว่าง 0.87 - 0.95 มีค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบระหว่าง 0.89 - 0.96 มีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ระหว่าง 0.78 - 0.84 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบและปัจจัยระหว่าง 0.81 - 0.98 (Nunnally, 1978; Hair Jr et al., 2016) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งหมดนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับถัดไปได้

ตารางที่ 4 ค่าความเที่ยงตรงเชิงจำแนก: Discriminant Validity (n = 400)

องค์ประกอบ	IM	Ent Eco	Ent Att
IM	0.84		
Ent Eco	0.33	0.87	
Ent Att	0.41	0.42	0.91

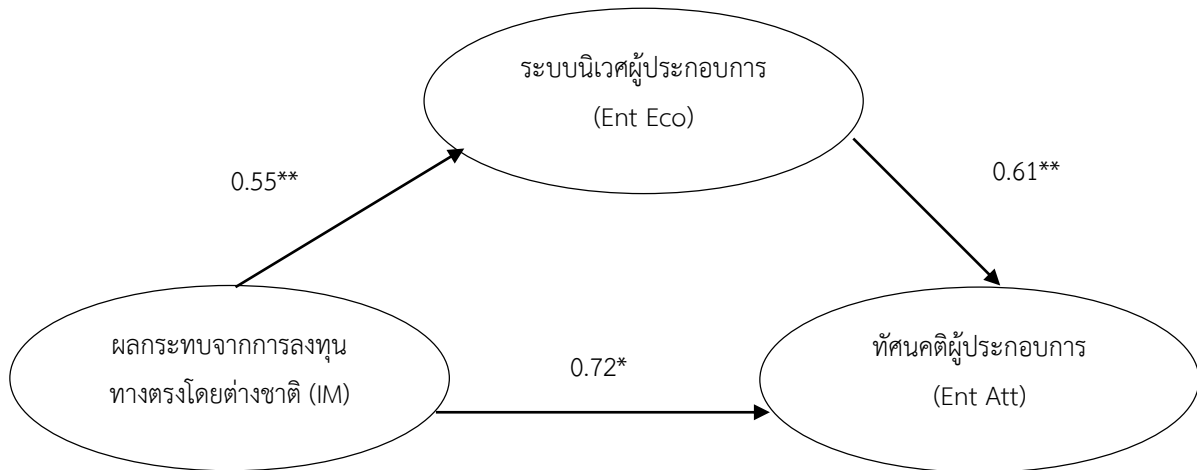
จากตารางที่ 4 พบว่า องค์ประกอบและปัจจัยของผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (IM) ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Ent Eco) และทัศนคติผู้ประกอบการ (Ent Att) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่สูงเกินไปแสดงให้ว่าข้อมูลมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับถัดไปได้

ตารางที่ 5 ค่าการวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยของโมเดล: Cross-loading analysis (n = 400)

องค์ประกอบ/ปัจจัย	IM	Ent Eco	Ent Att
ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (IM)			
IM 1	0.82	0.36	0.35
IM 2	0.88	0.33	0.34
IM 3	0.81	0.37	0.34
IM 4	0.81	0.36	0.32
ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Ent Eco)			
Ent Eco 1	0.44	0.90	0.44
Ent Eco 2	0.44	0.91	0.48
Ent Eco 3	0.47	0.89	0.48
Ent Eco 4	0.41	0.93	0.49
Ent Eco 5	0.46	0.92	0.47
Ent Eco 6	0.45	0.91	0.46
ทัศนคติผู้ประกอบการ (Ent Att)			
Ent Att 1	0.33	0.46	0.91
Ent Att 2	0.35	0.48	0.95
Ent Att 3	0.37	0.48	0.98
Ent Att 4	0.37	0.45	0.92

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าการวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยของโมเดลซึ่งประกอบไปด้วย ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติ (IM) ระบบนิเวศผู้ประกอบการ (Ent Eco) และทัศนคติผู้ประกอบการ (Ent Att) มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบตรงกันและเหมาะสม โดยมีค่าระหว่าง 0.32 – 0.9898 (Chin, Marcolin et al. 2003) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่มีนั้นสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับถัดไปได้

เมื่อทำการวิเคราะห์โมเดลการวัดแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง (Structural Model) เป็นลำดับถัดมาโดยมีการพิจารณาความเหมาะสมของโมเดลเชิงประจักษ์ประกอบ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ดัชนีความเหมาะสมของโมเดลเชิงประจักษ์ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด (Nunnally, 1978; Hair Jr et al., 2016) จึงได้ผลการวิเคราะห์โมเดลตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้วย SEM ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างได้รับการประเมินโดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) และค่า R² ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการวัดความสามารถในการอธิบายของสมการตัวแปร (Explanatory Power) แสดงให้เห็นผลลัพธ์ของโมเดลเชิงโครงสร้างสำหรับงานวิจัยนี้ โดยการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Bootstrap นั้นเป็นการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับโมเดลเชิงโครงสร้าง ซึ่งค่าดังกล่าวที่ได้จากการวิเคราะห์โดยเครื่องมือ PLS-SEM นั้นเป็นค่าที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อสันนิษฐานการกระจายตัวของข้อมูล ดังนั้นระดับนัยสำคัญของการทดสอบจึงไม่เหมาะสมกับวิธีการทดสอบในรูปแบบพาราเมตริก (Hair Jr, Hult et al. 2016)

ตารางที่ 6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

	สมมติฐาน	Path coefficients	การตัดสินใจ
H1	IM → Ent Eco	0.55**	ยอมรับ
H2	IM → Ent Att	0.72*	ยอมรับ
H3	Ent Eco → Ent Att	0.61**	ยอมรับ

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปรทั้งสามของการวิจัยอันประกอบด้วยผลกระทบทางตรงจากการลงทุนโดยต่างชาติ ระบบนิเวศผู้ประกอบการและทัศนคติผู้ประกอบการ ทั้งนี้จากตารางจะเห็นว่าสมมติฐานทั้งสามข้อได้ผลของการทดสอบยอมรับทั้งหมด ซึ่งสามารถแปรผลได้ว่าตัวแปรต้นมีอิทธิพลเชิงบวกต่อตัวแปรตาม การใช้ PLS-SEM ในการอธิบายถึงค่าความแปรปรวนของตัวแปรภายในได้รับ

การพิจารณาในแง่ของการเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับการประเมินคุณภาพของโมเดลการทดสอบ (Henseler, Ringle & Sinkovics, 2009) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้นำวิธีการของ Cohen (2013) ดังที่แสดงผลในภาพที่ 2 ค่า R^2 ของทัศนคติผู้ประกอบการมีค่าอยู่ที่ 0.58 ซึ่งหมายถึงตัวแปรทั้งหมดมีความสามารถมากเพียงพอในการอธิบายโมเดลการศึกษานี้ ในส่วนของความสามารถในการพยากรณ์ผลลัพธ์ตามที่โมเดลได้คาดหมายไว้ผลลัพธ์แสดงออกมาเป็นที่ยอมรับได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า การลงทุนโดยต่างชาติส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการในเชิงบวก โดยผลกระทบด้านการเพิ่มพูนองค์ความรู้ภายในประเทศ ความสามารถต่อการเกื้อหนุนธุรกิจต่อผู้ประกอบการ แรงจูงใจทางธุรกิจของนักลงทุนต่างชาติ และผลกระทบต่อพัฒนาการด้านกฎหมายหรือการกำหนดกฎเกณฑ์ทางธุรกิจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศผู้ประกอบการของธุรกิจภายในท้องถิ่น โดยแสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติที่ดูห่างไกลจากความรู้สึกของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะผู้ประกอบการในท้องถิ่นซึ่งได้รับผลกระทบอย่างไม่ทันรู้ตัวและความสามารถในการตระหนักถึงผลดีหรือผลเสียอันเกิดกับชุมชนและท้องถิ่นของตน การตระหนักในผลกระทบดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในทัศนคติของผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากผลกระทบจากการลงทุน สอดคล้องกับแนวคิดของ Muldoon, Bauman and Lucy (2018) ที่กล่าวว่า การลงทุนทางตรงจากต่างชาติในพื้นที่ของผู้ประกอบการกระตุ้นทัศนคติด้านการสร้างความสำเร็จต่อกิจการของผู้ประกอบการเป็นอย่างยิ่ง การลงทุนทางตรงจากต่างชาติอาจช่วยส่งเสริมให้เกิดการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างองค์กรธุรกิจ อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันได้ ทั้งนี้ระบบนิเวศดังกล่าว ทั้งการผสมผสานกันของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรการศึกษาและกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคมเข้าด้วยกันอาจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (Adner & Kapoor, 2016) ที่ว่า ระบบนิเวศผู้ประกอบการคือ การขยายความและสนับสนุนพัฒนาการของความเป็นผู้ประกอบการที่อยู่บนพื้นฐานของความสามารถของผู้ประกอบการนั้นซึ่งผลกระทบจากการลงทุนโดยต่างชาติอาจช่วยในการขยายผลพัฒนาการดังกล่าวให้เด่นชัดยิ่งขึ้นก็เป็นได้

จากสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า การลงทุนทางตรงโดยต่างชาติส่งผลกระทบต่อทัศนคติผู้ประกอบการในท้องถิ่น จากการทดสอบโดยใช้เทคนิค PLS สมมติฐานได้รับการสนับสนุน โดยการลงทุนโดยต่างชาติส่งผลกระทบต่อทัศนคติผู้ประกอบการ ดังนี้ ด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการในพื้นที่ได้รับผลกระทบในอันดับแรก สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผลกระทบด้านพัฒนาการองค์ความรู้การประกอบธุรกิจด้านการสร้างแรงจูงใจทางธุรกิจ ด้านการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย กฎเกณฑ์การประกอบธุรกิจและด้านการเป็นที่พึ่งพาทางธุรกิจของนักลงทุนต่างชาตินั้น ทำให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีแม่แบบที่ดีในการดำเนินหรือพัฒนาธุรกิจของตน รองลงมาคือ การสร้างหรือการนำนวัตกรรม องค์ความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งการลงทุนทางตรงจากต่างชาติอาจเป็นแรงผลักดันหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ประกอบการภายในท้องถิ่นเห็นถึงพัฒนาการหรือรูปแบบการทำธุรกิจที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

อันเนื่องมาจากการนำองค์ความรู้ด้านการประกอบธุรกิจ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งผลโดยตรงต่อการเป็นต้นแบบหรือผู้นำในการใช้เทคโนโลยีหรือระบบการบริหารจัดการธุรกิจทำให้ผู้ประกอบการเห็นตัวอย่างแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Strobl, Kronenberg and Peters (2012) ในประเด็นที่ว่าผู้ประกอบการควรมีองค์ประกอบของทัศนคติทั้งด้านความเป็นผู้มีนวัตกรรม มีองค์ความรู้และใฝ่เรียนรู้ และยังคงต้องเป็นผู้ที่รับรู้ถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผลกระทบจากการลงทุนดังกล่าวยังมีผลต่อปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติผู้ประกอบการทั้งด้านความมั่นใจในตนเอง ในความสามารถของตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของผู้ประกอบการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Van Wyk and Boshoff (2004) ที่กล่าวว่า ผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติเป็นผลกระทบด้านมหภาคซึ่งส่งผลโดยรวมต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศแต่เพียงอย่างเดียว อาจเป็นการศึกษาที่ขาดความรอบคอบ ทั้งนี้การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติที่เป็น การวิเคราะห์ระดับบุคคลนี้อาจสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเชื่อมโยงผลกระทบดังกล่าวให้แสดงผลให้เห็น อย่างเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ทัศนคติในการรับรู้ถึงการควบคุมผลลัพธ์ทางธุรกิจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นมุมมองส่วนบุคคล ในการควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อธุรกิจของตนเองและทัศนคติในการเห็นคุณค่าในตนเองทางธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและการยอมรับในความสามารถของบุคคลในด้านธุรกิจด้วย ทัศนคติทั้งสองด้านนี้เน้นการวิเคราะห์ในระดับบุคคลเป็นอย่างดีซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลกระทบในระดับมหภาค ยังสามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในด้านนี้ได้เด่นชัด

จากสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศผู้ประกอบการและทัศนคติของผู้ประกอบการมีผลกระทบในเชิงบวก กล่าวคือระบบนิเวศผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการลงทุนทางตรงโดยต่างชาติไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย ด้านสิ่งสนับสนุน ภาคการเงิน ด้านทุนมนุษย์ ภาคการตลาด และด้านวัฒนธรรม ไม่สามารถที่จะรอดพ้นจากผลกระทบจากการที่ทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศเข้ามาลงทุนทำธุรกิจไปได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการในพื้นที่โดยตรงอย่างแน่นอน สอดคล้องกับแนวคิดของ Gauthier, Penzel and Marmer (2017) ที่กล่าวว่า เมื่อมีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนภายในประเทศอันหมายถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกแบ่งออกไปใช้ในกิจการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น และเป็นผลทำให้ทัศนคติของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen (2006) ที่ว่า เมื่อมีบริษัทต่างชาติเข้ามามีส่วนกับระบบนิเวศนั้น อาจทำให้ระบบนิเวศดังกล่าวพัฒนามากยิ่งขึ้นในอันจะเอื้อต่อการเกิดใหม่ของผู้ประกอบการหรือพัฒนาธุรกิจเดิมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การส่งผลในเชิงบวกนี้ทำให้ทัศนคติของผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีต่อการลงทุนอาจมีส่วนช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างทุนขนาดใหญ่กับผู้ประกอบการรายย่อยได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ปัจจัยด้านทัศนคติเป็นตัวแปรด้านจิตวิทยาจึงถือเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่ง ในการวิจัยในครั้งต่อไป อาจนำเทคนิคอื่นที่เหมาะสมแก่การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลโดยใช้ระยะเวลาที่ยาวนานยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยในอนาคตแสดงผลออกมาได้อย่างถูกต้องและแม่นยำที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). **ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล 2561**. สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2561/H26/H26_2018.pdf
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). **สถิติสำหรับงานวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). **การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). **การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในประเทศไทย**. Academic focus เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์, พฤษภาคม 2557.
- Adner, R., & Kapoor, R. (2016). Innovation Ecosystems and the Pace of Substitution: Re-Examining Technology S-Curves. **Strategic Management Journal**, 37(4), 625-648.
- Backer, D. K., & Sleuwaegen, L. (2003). Does Foreign Direct Investment crowd out domestic entrepreneurship?. **Review of Industrial Organization**, 22, 67-84.
- Barbosa, N., & Eiriz, V. (2009). Linking corporate productivity to foreign direct investment: An empirical assessment. **International Business Review**, 18(1), 1-13.
- Carvalho, L. C. (2018). Entrepreneurial Ecosystems: Lisbon as a smart start-up city. In **E-Planning and collaboration: Concepts, methodologies, tools, and applications** (pp. 1120-1138). Hershey, PA: IGI Global.
- Cohen, B. (2006). Sustainable valley entrepreneurial ecosystems. **Business Strategy and the Environment**, 15, 1-14.
- Cohen, J. (2013). **Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences**. Routledge Academic.
- Fayolle, A., & Gailly, B. (2015). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial attitudes and intention: Hysteresis and persistence. **Journal of small business management**, 53(1), 75-93.
- Gauthier, J. F., Penzel, M., & Marmer, M. (2017). **Global startup ecosystem report 2017**. San Francisco: Startup Genome.
- Hair Jr, J. F., Hult G. T. M., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2016). **A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)**, Sage publications.
- Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. **Journal of Marketing theory & Practice**, 19(2), 139-152.

- Harris, M. L., & Gibson, S. G. (2014). Examining the entrepreneurial attitudes of US business students. **Education and Training**, 50(7), 568-581.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). **The use of partial least squares path modeling in international marketing**. New challenges to international marketing. Emerald Group Publishing Limited.
- Isenberg, D. (2011). The Entrepreneurship Ecosystem Strategy as a New Paradigm for Economic Policy: Principles for Cultivating Entrepreneurship. **The Babson entrepreneurship ecosystem project**. Babson College, Massachusetts, 1-13.
- Isenberg, D. (2014). **What an entrepreneurship ecosystem actually is**. Retrieved from <https://hbr.org/2014/05/what-an-entrepreneurial-ecosystem-actually-is>
- Lam, T.D. (2007). Foreign Direct Investment in Vietnam. **Asia Pacific Business Review**, 1–24. Retrieved from <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/>
- Mason, C., & Brown, R. (2014). Entrepreneurial ecosystems and growth oriented entrepreneurship. **Final report to OECD, Paris**, 30(1), 77-102.
- Muldoon, J., Bauman, A. & Lucy, C., (2018). Entrepreneurial ecosystem: do you trust or distrust?. **Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy**, 12(2), 158-177.
- Nunnally, J. C. (1978). An overview of psychological measurement. **Clinical Diagnosis of Mental Disorders**, 97-146.
- Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C., & Hunt, H. K. (1991). An attitude approach to the prediction of entrepreneurship. **Entrepreneurship Theory and Practice**, 15(4), 13-32.
- Strobl, A., Kronenberg, C., & Peters, M. (2012). Entrepreneurial attitudes and intentions: assessing gender specific differences. **International Journal of Entrepreneurship and Small Business**, 15(4), 452-468.
- Van Wyk, R., & Boshoff, A. B. (2004). Entrepreneurial attitudes: A distinction between two professional groups. **South African Journal of Business Management**, 35(2), 33-38.